

Utjecaj različitih INCOTERMS klauzula na pravni položaj prodavatelja i kupca prilikom sklapanja ugovora o međunarodnoj kupoprodaji robe

Malčić, Ivan

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:981203>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Ivan Malčić

**Utjecaj različitih Incoterms klauzula na pravni položaj prodavatelja i kupca prilikom
sklapanja ugovora o međunarodnoj kupoprodaji robe**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Antun Bilić

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Ivan Malčić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ivan Malčić

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe	1
2.1 Obveze prodavatelja za dostavu robe po Konvenciji	2
2.2 Obveze kupca po Konvenciji	3
2.3 Prijelaz rizika za gubitak ili štetu na robi po Konvenciji	4
3. INCOTERMS	6
3.1 Vrste INCOTERMS klauzula i njihova primjena	6
3.2 Organizacijska struktura INCOTERMS pravila	7
4. EX Works	8
4.1 Obveze prodavatelja (EXW)	8
4.2 Obveze kupca (EXW)	9
4.3 Posebnosti Ex Works klauzule	9
5. F skupina pravila	10
5.1 Free Carrier	10
5.1.1 Obveze prodavatelja (FCA)	10
5.1.2 Obveze kupca (FCA)	11
5.1.3 Posebnosti Free Carrier klauzule	12
5.2 Free Alongside Ship i Free On Board klauzule	12
5.2.1 Predaja robe i prijelaz rizika kod FAS i FOB klauzula	13
6. C skupina pravila	14
6.1 Carriage Paid To	14
6.1.1 Obveze prodavatelja (CPT)	14
6.1.2 Obveze kupca (CPT)	15
6.1.3 Posebnosti Carriage Paid To klauzule	15
6.2 Carriage And Insurance Paid To (CIP)	16
6.3. Cost And Freight i Cost Insurance and Freight	16
7. D skupina pravila	17
7.1 Delivered at Place (DAP)	17
7.1.1 Obveze prodavatelja (DAP)	17
7.1.2 Obveze kupca (DAP)	17
7.1.3 Posebnosti Delivered at Place klauzule	18
7.2. Delivered at Place Unloaded	18

7.3 Delivered Duty Paid.....	19
8. Zaključak.....	19
Literatura	21

1.Uvod

Međunarodna kupoprodaja robe predstavlja temelj razvoja ljudske civilizacije te je globalizacijom i razvojem načina prijevoza stekla još veću važnost i omogućila dostupnost gotovo bilo koje robe u bilo kojem trenutku na bilo kojem mjestu. Jako puno dobara koje ljudi svakodnevno koriste proizvodi se samo na par mjesta na svijetu, bilo da je riječ o mikročipovima iz Tajvana ili avokadu iz Južne Amerike

Ovaj rad će se temeljiti na simbiozi kupoprodaje robe i transporta i načinu na koji je velika potražnja za međunarodnim transportom robe utjecala na razvoj prometnog prava te kako današnje prometno pravo utječe na strane prilikom sklapanja ugovora o kupoprodaji. Bavit ću se prvenstveno ugovorom o međunarodnoj kupoprodaji robe te načinu na koji zasebne vrste Incotermsa utječu na položaje prodavatelja i kupca prilikom sklapanje takvog ugovora. Cilj ovoga rada je da pravnik koji nije najbolje upoznat s ovom temom nakon čitanja može razumjeti način na koji INCOTERMS klauzule kao takve funkcioniraju te u kojim situacijama bi bilo najprikladnije koristiti određenu klauzulu.

2. Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe

Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe¹ (dalje: Konvencija) donesena je na Konferenciji ujedinjenih naroda u Beču 1980. Konvencija Ujedinjenih naroda o međunarodnoj prodaji robe predstavlja prvi univerzalni kodifikatorski akt na području međunarodne prodaje robe² te je kao takva bila izrazito važna za daljnji razvoj međunarodne trgovine. U Hrvatskoj je stupila na snagu 8.10.1991. temeljem notifikacije o sukcesiji države prednice. Konvencija se odnosi sklapanje i provođenje ugovora o kupoprodaji, a sam tekst konvencije možemo podijeliti na četiri dijela.

¹ Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, "Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori" br. 10-41/84

²Goldštajn, Aleksandar. Trgovačko ugovorno pravo: međunarodno i komparativno. Zagreb, Narodne novine 1991., str. 31.

Prvi dio konvencije bavi se poljem primjene i općim odredbama (1.-13. čl.). Drugi dio odnosi se na postupak sklapanja ugovora, odnosno regulira ponudu i pristanak te trenutak u kojem se ugovor smatra sklopljenim (14.-24. čl.). Treći dio odnosi se na sam pravni posao kupoprodaje, obveze kupca i prodavatelja, prijelaz rizika za propast stvari s prodavatelja na kupca, naknadu štete proizašle iz neispunjenja ugovornih obveza od strane strana, odnosno nepotpunog ili nepravilnog ispunjenja obveze i kamata (25.-88. čl.). Četvrti dio konvencije sastoji se od završnih odredbi (89.-101. čl.).

Sukladno članku 1. Konvencije ona će se primjenjivati na ugovore o prodaji robe, sklopljene između strana koje imaju svoja sjedišta na teritorijima različitih država ako su obje države potpisnice Konvencije ili kad pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na primjenu prava države potpisnice.

Bitno je naglasiti da su odredbe Konvencije u potpunosti dispozitivne prirode te da strane ugovora, sukladno čl. 6. Konvencije, mogu djelomično ili u potpunosti isključiti Konvenciju prilikom sklapanja ugovora.

S obzirom da će se ovaj rad baviti poglavito sinergijom i utjecajem model klauzula INCOTERMS-a na Ugovor o međunarodnoj kupoprodaji robe koji je samim time ugovor s definiranim odredbama o prijevozu, pa ću u sljedećem dijelu dublje analizirati odredbe Konvencije na koje utječu različite vrste Incotermsa kako bi mogli bolje vidjeti kakav je pravni položaj kupca i prodavatelja bez Incotermsa i s različitim vrstama INCOTERMS klauzula.

2.1 Obveze prodavatelja za dostavu robe po Konvenciji

Obveza dostave robe po Konvenciji je definirana člancima 31., 32., 33. i 34. Konvencije ali nama su s obzirom na temu rada ključni članci 31. i 32.. Sukladno članku 31. stavku 1. Konvencije prodavatelj je dužan dostaviti robu na točno određeno mjesto ako je to mjesto određeno ugovorom. Ako ugovor o prodaji ne propisuje mjesto dostave, ali sadrži odredbe o prijevozu robe, članak 31. u točki a) navodi kako prodavatelj ispunjava svoju obvezu predajom robe prvom prijevozniku. Podredno, ako ugovor o kupoprodaji ne posjeduje niti jednu od klauzula spomenutih u prethodna dva slučaja, ali se radi o točno određenim dobrima, neodređenim dobrima koja se imaju izuzeti iz točno određene mase ili dobrima koja se imaju proizvesti, a u trenutku

potpisivanja ugovora obje strane znaju gdje se dobra nalaze ili gdje će biti proizvedena, onda će prodavatelj ispuniti svoju obvezu učinivši dobra dostupnima kupcu na tom mjestu. U svim drugim slučajevima, sukladno članku 31. točki c), prodavatelj ispunjava svoju obvezu učinivši robu dostupnom kupcu u mjestu koje se u trenutku sklapanja ugovora smatra prodavateljevim mjestom poslovanja.

Sukladno članku 32. stavku 1. ako prodavatelj, u skladu s ugovorom, prijevozniku uruči robu koja nije putem oznaka, dokumenata o prijevozu ili na neki drugi način jasno označena, kao roba koju je potrebno isporučiti po tom ugovoru, dužan je kupcu dati obavijest o pošiljci s opisom robe. Stavak 2. propisuje da ukoliko je prodavatelj dužan organizirati prijevoz robe, on mora sklopiti takve ugovore koji su potrebni za prijevoz do određenog mjesta prijevoznim sredstvom koje odgovara okolnostima i prema uobičajenim uvjetima za taj prijevoz. Stavak 3. dotiče se teme osiguranja u prijevozu te obvezuje prodavatelja da, u slučaju da prodavatelj nije dužan sklopiti ugovor o osiguranje robe tijekom prijevoza, omogući kupcu sve raspoložive podatke potrebne za sklapanje takvog ugovora na kupčev zahtjev.

Iz ovih članaka možemo vidjeti da je obveza prodavatelja prvenstveno usmjerena na to da robu jasno označi i učini dostupnom kupcu ukoliko ugovorom nije drukčije određeno. Analizirajući ove odredbe lako se može povući paralela sa INCOTERMS klauzulom Ex Works, odnosno najbazičnijom INCOTERMS klauzulom u kojoj je većina odgovornosti za robu prebačena na kupca. Ex Works će biti detaljnije analiziran u ostatku rada, ali je teško ne pomisliti da se možda upravo ovom model klauzulom vodio normotvorac prilikom stvaranja Konvencije.

2.2 Obveze kupca po Konvenciji

Obveze kupca po Konvenciji su platiti cijenu i preuzeti robu. Sukladno članku 54. kupčeva obveza da plati cijenu uključuje i poduzimanje svih potrebnih koraka, odnosno poštivanje svih formalnosti koje zahtijevaju propisi ili ugovor kako bi se omogućilo plaćanje.

Člankom 58. stavkom 1. Konvencije se također propisuje trenutak u kojem dospijeva obveza kupca da plati cijenu, odnosno nastupa pravo prodavatelja da zatraži plaćanje iste. Naime Konvencija propisuje da, ako ugovorom obveza plaćanja ne dospijeva u nekom drugom trenutku, obveza plaćanja nastupa u trenutku kada prodavatelj preda robu ili dokumente koji omogućuju

raspolaganje robom kupcu te omogućuje prodavatelju da uvjetuje predaju robe ili dokumenata koji omogućuju raspolaganje robom plaćanjem kupca. Stavak 2. istog članka Konvencije daje pravo prodavatelju da u ugovorima o međunarodnoj kupoprodaji robe u koje je uključen prijevoz robe (što je svaki ugovor o kupoprodaji u kojem se koriste INCOTERMS klauzule) otpremi robu pod uvjetom da se roba ili dokumenti kojima se njome raspolaže ne smiju predati kupcu dok ne plati cijenu. Iako primjena odredbi drugog dijela stavka 1. odnosno stavak 2. ovog članka zahtijeva da se iste stavi u ugovor te bi se s obzirom na prethodnu spomenutu dispozitivnost odredaba ove Konvencije moglo čak propisati i nešto suprotno, smatram kako su one bitan pokazatelj namjere zakonodavca da se postigne ravnoteža između položaja kupca i prodavatelja. Primjena tih ili sličnih ugovornih odredbi u praksi omogućava prodavatelju da i po izvršenju svojih obveza, odnosno predaji robe zadržava kontrolu nad raspolaganjem iste dok kupac ne plati cijenu i time izbjegne potencijalne naknadne komplikacije do kojih može doći u slučaju da kupac odbija platiti cijenu iako je preuzeo robu. Ovako se prodavatelju ostavlja mogućnost da vrši posredan posjed nad robom i onemogućiti kupcu preuzimanje iste kao i raspolaganje istom dok ne ispuni svoje obveze.

Obveza kupca da preuzme robu sukladno članku 60. Konvencije sastoji se od poduzimanja svih radnji koje se razumno mogu očekivati od njega kako bi se prodavatelju omogućila isporuka te preuzimanju robe.

2.3 Prijelaz rizika za gubitak ili štetu na robi po Konvenciji

Prijelaz rizika jedan je od ključnih trenutaka prilikom izvršavanja ugovora o kupoprodaji robe. On označava trenutak u kojem odgovornost za slučajnu propast ili oštećenje robe prelazi s prodavatelja na kupca, a to znači da će kupac čak i u slučaju potpune propasti stvari nakon trenutka prijelaza rizika i dalje biti odgovoran izvršiti svoju činiđu, odnosno isplatiti punu cijenu sukladno ugovoru. Trenutak prijelaza rizika ujedno se najčešće poklapa s potpunim ispunjenjem obveze od strane prodavatelja.

Po članku 67. stavku 1. Konvencije, ako je ugovorom o međunarodnoj kupoprodaji robe uređen i prijevoz robe koja je predmet ugovora trenutak prijelaza rizika ovisi o tome je li ugovorom točno definirano mjesto predaje robe ili nije. Ako nije, onda se smatra kako rizik prelazi na kupca već prilikom predaje robe prvom prijevozniku, što znači da će u većini slučajeva kupac biti u

potpunosti odgovoran za slučajnu propast ili oštećenje robe tijekom cijelog prijevoza. Ako su strane definirale mjesto predaje robe, onda će rizik prijeći s prodavatelja na kupca tek predajom robe prijevozniku na ugovorom propisanom mjestu.

Kako bi mogli bolje razumjeti značenje ovih odredbi potrebno je definirati pojmove „predaja robe“ i „prvi prijevoznik“ jer nisu objašnjeni odredbama konvencije. Prvenstveno, „predaja robe“ se odnosi na prijenos posjeda³, odnosno na trenutak u kojem fizičku vlast nad stvari počinje izvršavati druga osoba. „Prvi prijevoznik“ je nezavisna treća osoba koja preuzima posjed nad robom koja je predmet ugovora o kupoprodaji kao prijevoznik. Konvencija se u tom smislu vodi logikom da je prodavatelj predajom robe izgubio posjed robe i prenio daljnju brigu nad njome na špeditera te sukladno tome ne bi trebao odgovarati za slučajnu propast i oštećenje robe.⁴

U Članku 67. stavku 1. se također napominje kako činjenica da prodavatelj zadržava dokumente koji omogućavaju raspolaganje robom ne utječe na prijelaz rizika za slučajnu propast robe. Ovdje se bi bilo zanimljivo usporediti položaj kupca i prodavatelj referirajući se na prethodno spomenute odredbe Članka 58. Konvencije kojima se uređuje trenutak dospijeca kupčeve obveze plaćanja cijene. Naime s obzirom na to da do prijelaza rizika dolazi od trenutka predaje robe prijevozniku, a predaja robe ili dokumenata kojima se njome može raspolagati kupcu se može uvjetovati plaćanjem cijene, dolazimo do situacije u kojoj bi prodavatelj mogao onemogućiti kupcu daljnje raspolaganje robom, a da je istovremeno rizik slučajne propasti robe u potpunosti na kupcu. Time se prodavatelja zapravo stavlja u položaj da, nakon izvršavanja svoje obveze predaje robe prijevozniku, u potpunosti kontrolira kupca dok je istovremeno na njemu dodatan pritisak rizika od slučajne propasti robe koji bi, pogotovo u slučaju da je riječ o lako kvarljivoj robi ili nestabilnim prilikama na tržištu, mogao dovesti kupca u izrazito problematičan položaj. Usporedbe radi, isto je predviđeno i u Zakonu o obveznim odnosima⁵, kod članaka o kupoprodaji s pridržajem prava vlasništva.

³ Ay, Yunus. (2021). Passing of Risk in Convention on the International Sale of Goods. Teisè. 119. 173-180.

⁴ Adisornmongkon, Rungnapa.. (2017). Passing of Risk in International Sale Contracts under the CISG. CONNEXION Journal of Humanities and Social Sciences, 6(1), 97–120.

⁵ Zakon o obveznim odnosima (35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)

3. INCOTERMS

International commercial terms ili skraćeno INCOTERMS su skup pravila (klauzula) koji uređuju prijevoz, osiguranje i prijelaz rizika prilikom sklapanja ugovora o kupoprodaji robe. Klauzule se označavaju različitim troslovnim skraćenicama te su se njihov broj i značenje mijenjali kroz različita izdanja. INCOTERMS-i postoje još od ranog 20. stoljeća te je prvo izdanje nastalo još 1936. Autor INCOTERMS-a je Međunarodna trgovačka komora koja od prvog izdanja sustavno uređuje taj skup pravila sukladno promjenama u međunarodnoj trgovini izmjenama postojećih klauzula, dodavanjem novih i izbacivanjem zastarjelih klauzula iz novih izdanja. Zadnje izdanje iz 2020. godine broji 11 različitih vrsta klauzula, a do sada je objavljeno 9 izdanja INCOTERMS-a, a od 1980. godine se sustavno objavljuju nove verzije svakih 10 godina.

Svrha INCOTERMS-a je pojednostavljivanje međunarodne trgovine pružajući unificirani set klauzula koje pokrivaju različite uvjete pod kojima će se prijevoz robe i prijelaz rizika odviti prilikom izvršenja ugovora o kupoprodaji i tako olakšati trgovcima sklapanje ugovora. Rasprostranjenost i dugogodišnja uporaba INCOTERMS-a dovela je do pregršt sudske prakse te jasno definiranih značenja uvjeta iz različitih klauzula, a samim time i do velike razine pravne sigurnosti koje korištenje INCOTERMS-a pruža. Iako su dio formularnog prava te strane nipošto nisu obvezane koristiti ih, možemo zaključiti da je svrha INCOTERMS-a ispunjena njihovom dugovjernošću u praksi kao i činjenicom da se danas gotovo svaki ugovor o međunarodnoj kupoprodaji robe sklapa koristeći upravo INCOTERMS-e.

3.1 Vrste INCOTERMS klauzula i njihova primjena

INCOTERMS klauzule dijelimo na dvije skupine. U prvu skupinu spadaju pravila koja se mogu koristiti u svim oblicima prijevoza. To su sljedeća pravila: EX Works (EXW), Free Carrier FCA (option 1), Free Carrier FCA (option 2), Carriage Paid To (CPT), Carriage and Insurance Paid To (CIP), Delivered at Place (DAP), Delivered at Place Unloaded (DPU) i Delivered Duty Paid (DDP). Drugu skupinu čine pravila za prijevoz morem i unutarnjim vodama. Tu spadaju: Free Alongside Ship (FAS), Free On Board (FOB), Cost and Freight (CFR) i Cost Insurance and Freight (CIF). Bitno je za naglasiti da se prva skupina pravila može upotrijebiti i kada se za dio puta koristi brod kao prijevozno sredstvo. Razlog za ovu podjelu jest što će u drugoj skupini pravila i točka

isporuke i mjesto do kojega se roba prevozi kupcu biti luka, te se stoga ta pravila univerzalno mogu koristiti samo za prijevoz morem i unutrašnjim vodama.

Kao što je već spomenuto, INCOTERMS-i se primjenjuju isključivo ako ih strane izričito ugovore. Strane će odabranu skupinu INCOTERMS pravila učiniti dijelom svoga ugovora tako što će u njemu jasno navesti odabrani set klauzula njihovom troslovnom kraticom, zatim imenovati mjesto (ne nužno i završno mjesto isporuke, već mjesto relevantno za odabrane klauzule) i nakon toga odabrano izdanje INCOTERMS pravila. U primjeru bi to izgledalo ovako: „EXW, Ulica Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb, Hrvatska Incoterms® 2020“. Bitno je za napomenuti da prilikom korištenja pravila Carriage Paid To, Carriage and Insurance Paid to, Cost and Freight, Cost Insurance and Freight imenovano mjesto označava mjesto do kojeg je plaćena vozarina i do kojega prodavatelj⁶ mora organizirati prijevoz iako to nije mjesto ili luka predaje, a kod Delivered At Place, Delivered at Place Unloaded i Delivered Duty Paid navedeno mjesto označava i mjesto predaje i mjesto do kojega prodavatelj mora organizirati prijevoz i platiti vozarinu. Kod svih ostalih termina, imenovano mjesto označava mjesto prijelaza rizika od slučajne propasti robe na kupca. Zato nam je izrazito bitno da precizno odaberemo mjesto prilikom navođenja željenog INCOTERMS pravila u ugovoru. U suprotnom bi jako lako moglo doći do spora s obzirom na to da su neke od mogućih posljedica nepreciznog imenovanja mjesta da potencijalno ne znamo gdje točno robu treba dostaviti, da nismo sigurni u kojem trenutku je došlo do prijelaza rizika, da nam je teže odrediti iznos vozarine itd.

3.2 Organizacijska struktura INCOTERMS pravila

U INCOTERMS 2020 pravilima donesena je nova horizontalna organizacija tih pravila. Tako je uz vertikalnu podjelu pravila INCOTERMS-a u kojoj se navodi 11 različitih tipova klauzula, sada i svaka klauzula podijeljena na deset članaka. Podjela je napravljena tako da svaki od članaka predstavlja jedno područje koje uređuju INCOTERMS-i, a kojima se onda propisuju obveze kupca, odnosno prodavatelja u tom dijelu ugovora. Obveze prodavatelja navode se slovom „A“ i pripadajućim brojem koji indicira područje koje članak uređuje, a obveze kupca navode se

⁶ (2019). INCOTERMS 2020: pravila ICC-ja za upotrebu domaćih i međunarodnih trgovinskih termina = INCOTERMS 2020 : ICC rules for the use of domestic and international trade terms. -. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora. Str 7.

slovom „B“ i pripadajućim brojem koji indicira područje koje članak uređuje. Uzimajući u obzir sve navedeno, unutarnji redoslijed svakog pravila organiziran je kako slijedi :

A1/B1 Opće obveze

A2/B2 Predaja robe/preuzimanje robe

A3/B3 Prijelaz rizika

A4/B4 Prijevoz

A5/B5 Osiguranje

A6/B6 Isprava o predaji/prijevozu

A7/B7 Izvozne/uvozne formalnosti

A8/B8 Provjera/pakiranje/označavanje

A9/B9 Raspodjela troškova

A10/B10 Obavijesti

S obzirom na to da su najaktualnija, sve INCOTERMS klauzule u daljnjem dijelu rada će biti obrađene u skladu s INCOTERMS 2020 pravilima.

4. EX Works

EX Works (dalje: „EXW“) klauzula je najjednostavnija INCOTERMS klauzula, a poznata je još i pod nazivom „franko tvornica“. EXW je ujedno i klauzula koja nameće najviše obaveza kupcu, dok prodavatelj ima minimalne obveze naspram onih koje bi imao da je sklopljena neka druga klauzula..

4.1 Obveze prodavatelja (EXW)

Sukladno INCOTERMS 2020 pravilima glavna obveza prodavatelja je prvenstveno pribaviti robu i račun u skladu s ugovorom o kupoprodaji te sve druge dokaze o usklađenosti koji

su predviđeni ugovorom. Zatim, prodavatelj je dužan predati robu tako da je stavi kupcu na raspolaganje u dogovorenoj točki, ako je navedena, unutar mjesta predaje. Ako strane nisu ugovorile točku predaje, već samo mjesto, ako postoji više točaka na kojima je moguće izvršiti predaju, prodavatelj je ovlašten izabrati onu koja je najprikladnija za tu svrhu. Prije predaje, prodavatelj je dužan platiti sve troškove provjere (mjerjenja, vaganja, brojenja) koji su potrebni da bi se roba predala sukladno uvjetima ugovora. Uz to, dužan je o svom trošku zapakirati robu na način koji je prikladan za njen prijevoz (osim ako je za određenu vrstu trgovine uobičajeno da se ta vrsta robe prevozi nezapakirana) ili koji je određen ugovorom. Prodavatelj je također dužan dati kupcu svaku obavijest koja mu je potrebna za preuzimanje robe. Do prijelaza rizika dolazi u trenutku kada ju on preda u skladu s prethodno navedenim pravilima.

4.2 Obveze kupca (EXW)

S druge strane, kupčeve glavne obveze su platiti cijenu robe u skladu s odredbama ugovora o kupoprodaji, preuzeti robu i obavijest potrebnu za preuzimanje robe. Ako je ugovorom određeno da kupac ima pravo odrediti vrijeme unutar ugovorenog roka i/ili točku za preuzimanje robe unutar ugovorenog mjesta, on je to dužan napraviti inače odgovara za sve dodatne troškove vezane uz robu koji nastanu ako ju ne da. Rizik za slučajnu propast stvari na kupca prelazi u trenutku kad mu je na odgovarajući način stavljena na raspolaganje, a ako je ugovorena prethodno spomenuta obavijest te je kupac ne preda u roku, tada do prijelaza rizika dolazi u trenutku isteka roka za davanje obavijesti. Kupac je dužan prodavatelju predati odgovarajući dokaz da je preuzeo robu. Organizacija i trošak prijevoza su u potpunosti na teret kupca. On se isto tako dužan pobrinuti za obavljanje i plaćanje svih izvoznih/provoznih/uvoznih obaveza.

4.3 Posebnosti Ex Works klauzule

Kako je i vidljivo iz prethodno navedenih obaveza ugovornih strana, EXW je klauzula koja je posebno tegotna za kupca. Jedan od glavnih problema koji se pojavljuje prilikom korištenja ove klauzule je utovar robe prilikom preuzimanja. S obzirom na to da se preuzimanje robe kod EXW u pravilu obavlja u poslovnim prostorima prodavatelja, velika je vjerojatnost da će on tamo imati i sve potrebne alate, strojeve i osobe ovlaštene njima upravljati za utovar robe te je stoga najlogičnije da upravo on obavi i utovar robe. U ovoj situaciji se preporučuje stranama dodatno

definirati tko je točno odgovoran za štetu nastalu prilikom utovara robe.⁷ Uz navedeno, s obzirom na to da se radi o međunarodnom prijevozu veliki problem mogu biti izvozne formalnosti radi cijelog niza razloga, od jezične barijere, nepoznavanja zakonodavstva, neočekivanih dodatnih troškova... Upravo iz tih razloga, korištenje EXW se preporučuje prilikom sklapanja tuzemnih kupoprodajnih ugovora ili ugovora koji se sklapaju između strana koje djeluju unutar carinske unije, poput EU⁸ ili USMCA.

5. F skupina pravila

Pod F skupinu pravila spadaju INCOTERMS klauzule FCA, FAS I FOB.

5.1 Free Carrier

Free Carrier (dalje: „FCA“) klauzula je specifična klauzula koja je po mnogočemu slična, EXW, ali istovremeno postoje bitne razlike. Bitno je naglasiti da postoje dva načina predaje robe, kada je imenovano mjesto prodavateljev prostor i kada je imenovano mjesto neko drugo mjesto.

5.1.1 Obveze prodavatelja (FCA)

Glavna prodavateljeva obveza će ponovno biti pribaviti robu i račun te sve druge dokaze o usklađenosti koje su predviđene ugovorom o kupoprodaji. Predaja robe prilikom primjene FCA se izvršava tako da prodavatelj preda robu prijevozniku ili drugoj osobi koju je odredio kupac u imenovanoj točki, ako je određena, u imenovanome mjestu ili tako da nabavi tako predanu robu. Prodavatelj je robu dužan predati na ugovoreni datum ili unutar ugovorenog roka u skladu s obavijesti kupca, odnosno ako on ne da obavijest na vrijeme, po isteku ugovorenog roka. Prethodno sam spomenuo da postoje dva načina predaje robe. Prvi, koji je ujedno i jako sličan EXW, odnosi se na situaciju u kojoj je imenovano mjesto prodavateljev poslovni prostor, te će tada roba biti predana u trenutku kada je roba utovarena na prijevozno sredstvo koje je pribavio kupac (dakle glavna razlika je obveza utovara robe od strane prodavatelja). U svakome drugome

⁷ (2019). INCOTERMS 2020: pravila ICC-ja za upotrebu domaćih i međunarodnih trgovinskih termina = INCOTERMS 2020 : ICC rules for the use of domestic and international trade terms. -. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora. Str. 22.

⁸ Vogt, John & Davis, Jonathan. (2020). The State of Incoterm® Research. Transportation Journal. 59. 304.

slučaju (dakle kada imenovano mjesto nije prodavateljev prostor), predaja se izvršava tako da se stavi na raspolaganje prijevozniku ili drugoj osobi koju je imenovao kupac, na prodavateljevu prijevoznom sredstvu, spremna za istovar. Prodavatelj je također obvezan kupcu predati odgovarajuću obavijest da je roba predana, odnosno da prijevoznik ili druga osoba koju je odredio kupac nije robu preuzela u roku. Ponovno, ako je na kupcu bilo da obavijesti prodavatelja o točki predaje unutar imenovanog mjesta, a on to propusti, prodavatelj može odabrati onu točku koja je najprikladnija za tu svrhu. Obveza pakiranja robe od strane prodavatelja ista je kao i kod EXW. Do prijelaza rizika dolazi u trenutku predaje robe.

Prodavatelj generalno nema obvezu sklopiti ugovor o prijevozu, ali mu isto kao i kod EXW mora dati sve informacije kojima raspolaže, a koji su potrebni za organizaciju istog. Ako je ugovoreno da prodavatelj ipak ima obvezu sklopiti ugovor o prijevozu robe, on prijevoz mora ugovoriti pod uobičajenim uvjetima na kupčev rizik i trošak.

Ako je to primjenjivo prodavatelj je dužan obaviti i platiti sve izvozne formalnosti te pomoći kupcu prilikom pribavljanja isprava i/ili informacija za obavljanje uvoznih formalnosti.

5.1.2 Obveze kupca (FCA)

Kao i kod EXW, kupčeve glavne obveze su platiti cijenu robe u skladu s odredbama ugovora o kupoprodaji, preuzeti robu i obavijest potrebnu za preuzimanje robe. Ako je ugovorom određeno da kupac ima pravo odrediti vrijeme unutar ugovorenog roka i/ili točku za preuzimanje robe unutar ugovorenog mjesta, on je to dužan napraviti inače odgovara za sve dodatne troškove vezane uz robu koji nastanu ako ju ne da. Rizik za slučajnu propast stvari na kupca prelazi u trenutku kad mu je na odgovarajući način stavljena na raspolaganje. Ako je kupac propustio odrediti prijevoznika ili dati obavijest o imenu prijevoznika, vremenu unutar roka ugovorenog za predaju kada će prijevoznik preuzeti robu, načinu prijevoza (način prijevoza je izrazito relevantan za pakiranje robe jer će ovisno o istome roba biti izložena drugačijim rizicima tijekom prijevoza) i točki unutar imenovanog mjesta u kojoj se ima izvršiti predaja. Kupac je dužan prodavatelju predati odgovarajući dokaz da je preuzeo robu. Organizacija i trošak prijevoza su u potpunosti na teret kupca, osim u prethodno spomenutom slučaju kada je ugovoreno da će njih o trošku kupca organizirati prodavatelj. Ako je to primjenjivo, kupac je dužan, o prodavateljevu trošku, pomoći

prilikom pribavljanja isprava i informacija vezanih uz izvozne formalnost, dok on svakako obavlja i plaća sve provozne/uvozne formalnosti.

5.1.3 Posebnosti Free Carrier klauzule

Kao što sam već spomenuo, glavna posebnost FCA klauzule jest distinkcija prijelaza rizika kada je imenovano mjesto prodavateljev prostor i kada je imenovano mjesto neko drugo mjesto. U prvome slučaju zapravo imamo sličnu situaciju kao kod EXW klauzule, osim što je u ovome slučaju prodavatelj dužan i ukrcati robu na prijevozno sredstvo. Korištenjem FCA klauzule na ovaj način zapravo rješavamo problem prethodno spomenut u odjeljku 4.3 ovoga rada vezan uz utovar robe prilikom preuzimanja. Ovako se odmah nameće obveza utovara prodavatelju te je kao trenutak prijelaza rizika imenovan trenutak kad je roba utovarena. Zanimljivo bi bilo i povući paralelu s drugim načinom korištenja FCA klauzule kada se imenuje neko mjesto koje nije prodavateljev prostor jer tu do prijelaza rizika ne dolazi kad je roba u tom mjestu utovarena na prijevozno sredstvo kupca (ili njegovog prijevoznika), već kada je spremna za istovar. Iz toga vidimo jasnu intenciju da se na obveza prodavatelja korištenjem ove INCOTERMS klauzule ne produbi previše, već ostaje na utovaru robe, a dodatno se nameće samo njen prijevoz. U suprotnome bi ovdje opet imali problem istovara robe, samo bi on ovaj put teretio prodavatelja jer bi on na vjerojatno nepoznatom mjestu koji je odredio prodavatelj korištenjem tuđe opreme morao robu iskrcati te bi rizik za njega time bio još veći.

5.2 Free Alongside Ship i Free On Board klauzule

Free Alongside Ship (dalje: „FAS“) klauzula i Free On Board (dalje: „FOB) klauzula su klauzule čije je korištenje namijenjeno isključivo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putevima.. To se da zaključiti i iz njihova imena, a poznate su i pod nazivom „Franko uz bok broda“ i „Franko brod“.

Obveze strana prilikom primjene ove klauzule su iste kao i prilikom primjene FCA klauzule, osim po pitanju predaje robe i prijelaza rizika, pa ću stoga obraditi samo te aspekte ovih klauzula.

5.2.1 Predaja robe i prijelaz rizika kod FAS i FOB klauzula

Prilikom primjene ovih klauzula izrazito je bitno naglasiti da su one prikladne isključivo ako je namjera strana predati robu uz brod odnosno ukrcajem iste na plovilo te da nije primjereno koristiti ih ako strane kao točku unutar imenovanog mjesta (npr. neke pomorske luke) navedu mjesto koje nije uz brod (npr. kontejnerski terminal)⁹. Uz brod se roba može smjestiti na doku ili, ako je brod nije uz dok, na teglenici. Kao što je već spomenuto, ove klauzule su, izuzev predaje robe i prijelaza rizika, iste kao FCA. Stoga smatram kako bi bilo prikladno reći da su one zapravo poput FCA klauzule prilagođene za specifične probleme prijevoza robe brodom i utovara robe na brod. FAS klauzula je naravno manje tegotna od FOB klauzule, ali više od FCA. Razlog tomu jest što prilikom primjene FCA klauzule da bi se predaja robe smatrala izvršenom roba mora biti spremna za istovar sa prijevoznikovog prijevoznog sredstva, dok kod FAS klauzule roba mora biti spremna za utovar uz bok broda određenog od strane kupca.

FOB klauzula tu ponovno produbljuje prodavateljevu obvezu te propisuje da će se roba smatrati predanom tek kad bude ukrcana na brod određen od strane kupca. Predaja robe prijevozniku puno širi je pojam od ukrcaja robe na plovilo. Pojam "predaje prijevozniku" je širi koncept od "ukrcaja na plovilo". Predaja prijevoznika ne znači nužno da će roba odmah biti ukrcana na brod, već je u tom slučaju za ispunjenje obveze predaje robe dovoljno je da se roba isporuči do kontejnerskog dvorišta, gdje robu preuzima zastupnik prijevoznika u luci. Rukovanje ili skladištenje koje se obavlja unutar granica prijevoznikovih pogona u luci stoga će također biti na rizik kupca, što bi bilo u suprotnosti s trgovačkim običajima na kojima se temelji izraz FOB.¹⁰ Cijela svrha FOB klauzule je da se kupac zapravo oslobodi rizika za štetu na robi do kojeg može doći prilikom ukrcaja robe na brod koji bi u slučaju da se radi o lako lomljivoj ili osjetljivoj robi mogao biti pozamašan.

⁹ Coetzee, Juana. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. Journal of Law and Commerce. 32. 1. 10.5195/jlc.2013.39.

¹⁰ Coetzee, Juana. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. Journal of Law and Commerce. 32. 1. 10.5195/jlc.2013.39.

6. C skupina pravila

C skupina klauzula ponovno je podijeljena na Carriage Paid To (dalje: CPT) klauzulu i Carriage and Insurance Paid To (dalje: CIP) klauzulu koje se mogu primjenjivati u svim oblicima transporta i Cost and Freight (dalje: CFR) klauzulu i Cost Insurance And Freight (dalje: CIF) klauzulu koje se primjenjuju isključivo u prijevozu morem i unutrašnjim vodama. Ova skupina klauzula je posebna po tome što rizik prelazi prilikom utovara robe, ali prodavatelj snosi troškove i nakon prijelaza rizika, što do sada nije bio slučaj. Iz prethodno navedenih razloga možemo reći da ova skupina klauzula zapravo predstavlja određenu „sredinu“ između E i F skupina koje nameće puno više obveza za kupca te on snosi rizik od slučajne propasti robe tijekom prijevoza iste do odredišta, dok je prilikom primjene klauzula D skupine većina obveza i rizika od slučajne propasti robe na prodavatelju. U ovim klauzulama prodavatelj snosi neke dodatne troškove i obveze u vidu organiziranja prijevoza, ali je ipak slobodan od rizika slučajne propasti robe.

6.1 Carriage Paid To

CPT klauzula se može koristiti u bilo kojem obliku prijevoza te je po svojim obvezama puno tegetniji za prodavatelja od svih klauzula koje su dosad obrađene.

6.1.1 Obveze prodavatelja (CPT)

Glavna prodavateljeva obveza će ponovno biti pribaviti robu i račun te sve druge dokaze o usklađenosti koje su predviđene ugovorom o kupoprodaji. Predaja robe prilikom primjene CPT klauzule obavlja se tako da ju preda prijevozniku s kojim se sklopljen ugovor o prijevozu, a predajom robe prelazi i rizik od slučajne propasti stvari. Odredbe o prijevozu u CPT klauzuli su prva distinkcija u odnosu na ostale dosad obrađene klauzule. Naime primjenom ove klauzule prodavatelj je dužan sklopiti ili ishoditi ugovor o prijevozu robe do ugovorene točke predaje, unutar imenovanog mjesta odredišta. Ako takva točka nije određena niti je utvrđena praksom, prodavatelj može odabrati i točku predaje i točku u imenovanom mjestu za koje on smatra da su najprikladnije za tu svrhu. On je dužan sklopiti ugovor koji sadrži uobičajene odredbe, mora biti

sklopljen na trošak prodavatelja i mora predvidjeti prijevoz uobičajenim pravcem i na način koji je uobičajen za prijevoz robe iste vrste. Dužan je kupcu pribaviti i uobičajenu prijevoznu ispravu, ako je to uobičajeno ili ju kupac zahtjeva. Ako je to uobičajeno ili kupac tako zahtjeva, isprava mora kupcu omogućiti da zahtjeva robu od prijevoznika na mjestu odredišta i da proda robu u provozu predajom isprave sljedećem kupcu ili obavještavanjem prijevoznika. Prodavatelj je dužan snositi sve troškove prijevoza (vozarina, troškovi utovara, pristojbe za istovar, izvozne carine i poreze...), pribavljanja prijevozne isprave i troškove postupaka provjere i pakiranja koji su potrebni za prijevoz robe.

6.1.2 Obveze kupca (CPT)

S obzirom na to da je prodavatelj dužan sklopiti ugovore o prijevozu robe i organizirati isti do mjesta odredišta, obveze kupca u ovoj klauzuli svode se na plaćanje cijene sukladno odredbama ugovora o kupoprodaji, preuzimanje robe sukladno odredbama ugovora i obavljanje uvoznih formalnosti. On je također dužan snositi sve troškove koji se odnose na provoz robe, uvoz i troškove istovara robe na odredištu.

6.1.3 Posebnosti Carriage Paid To klauzule

Ova klauzula se prvenstveno može koristiti kao nekakav kompromis između E/F klauzula i D klauzula s obzirom na to da ona omogućuje prodavatelju da prenese rizik na kupca već predajom robe, ali mu zato nameće dodatne troškove i posao organizacije prijevoza. U ovoj klauzuli nam je opet veliki naglasak na točki predaje robe, s obzirom na to da u tom trenutku dolazi do prijelaza rizika, ali uz to kada primjenjujemo ovu klauzula jako je bitno definirati i mjesto odredišta¹¹. Naime kada primjenjujemo E i F skupine klauzula kupac generalno organizira i plaća prijevoz robe međutim primjenom ove klauzule ta obveza sada prelazi na prodavatelja. To znači da kada odredište odnosno točka do koje prodavatelj mora organizirati prijevoz ne bi bila dobro definirana to bi dovelo do velikih problema prilikom ispunjenja ugovora. Vrlo lako bi moglo doći

¹¹ (2019). INCOTERMS 2020: pravila ICC-ja za upotrebu domaćih i međunarodnih trgovinskih termina = INCOTERMS 2020 : ICC rules for the use of domestic and international trade terms. -. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora. Str. 42.

do toga da prodavatelj organizira prijevoz do određene točke u mjestu odredišta, a kupac zatim radi loše definicije točke unutar ugovorenog mjesta organizira prijevoz od nekog drugog mjesta.

6.2 Carriage And Insurance Paid To (CIP)

Ova klauzula je prva u kojoj se spominje osiguranje kao jedna od obaveza strana. U svim drugim INCOTERMS klauzulama, izuzev CIP klauzule, strane su naravno slobodne ugovoriti osiguranje robe radi rizika slučajne propasti robe, ali jedino se u CIP i CIF klauzulama prodavatelju nameće obveza sklapanja ugovora o osiguranju od gubitka ili oštećenja robe od točke predaje barem do točke odredišta. Sve odredbe izuzev dodatne obveze osiguranja robe u CIF klauzuli iste su kao u CPT klauzuli.

Prodavatelj je dužan, ako nije drukčije ugovoreno/uobičajeno, ugovoriti o svom trošku osiguranje tereta s pokrićem kakvo je predviđeno Klauzulama (A) Institutskih klauzula za osiguranje tereta (Institute Cargo Clauses) ili sličnim klauzulama koje su prikladne prilikom korištenja određene vrste prijevoza. Prodavatelj mora, ako ga to kupac zatraži i o kupčevom trošku, u policu osiguranja uvrstiti i dodatne rizike (poput rata ili štrajka) koje inače nisu pokrivena Klauzulama (A) ili pružiti kupcu sve potrebne informacije kako bi kupac mogao ugovoriti dodatno osiguranje. Osiguravatelj mora biti ugledan i mora omogućiti kupcu (ili drugoj osobi koja ima interes) postavljanje izravnog zahtjeva prema osiguravatelju. Osiguranjem se mora pokriti minimalno cijena robe predviđena ugovorom i dodatnih 10% cijene te biti u valuti na koju glasi cijena u ugovoru. Roba mora biti osigurana od točke u kojoj se predaje prijevozniku pa sve do imenovanog mjesta odredišta te prodavatelj mora kupcu pribaviti i policu osiguranja, potvrdu ili drugi dokaz pokrića osiguranjem.

6.3. Cost And Freight i Cost Insurance and Freight

CFR i CIF klauzule su zapravo pandan CPT i CIF klauzulama, samo što CFR i CIF klauzule su namijenjene isključivo za prijevoz robe morem ili unutarnjim plovnim putevima. Prilikom primjene ovih klauzula sve obveze strana ostaju iste kao i u CPT i CIF klauzulama, osim što se za predaju robe ne navodi predaja prijevozniku, već ukrcaj robe na plovilo, što ujedno označava i trenutak prijelaza rizika. Tu se onda primjenjuje isti kriterij kao i prilikom primjene FOB klauzule

s aspekta kada će se roba smatrati predanom, odnosno obveza prodavatelja na predaju robe ispunjenom, što nam je bitno radi trenutka prijelaza rizika od slučajne propasti robe.

7. D skupina pravila

D klauzule, ujedno i posljednje, su najtegotnije za prodavatelja. Razlikujemo Delivered at Place (dalje: „DAP“) klauzulu, Delivered At Place Unloaded (dalje: „DPU“) klauzulu i Delivered Duty Paid (dalje: „DDP“) klauzulu. Kada se one koriste prodavatelj je dužan organizirati prijevoz o svome trošku sve do imenovanog mjesta odredišta te uz to snosi i rizik tijekom prijevoza, što predstavlja glavnu distinkciju u odnosu na C klauzule.

7.1 Delivered at Place (DAP)

DAP klauzula, poznata i pod nazivom „Predano na mjesto“ je prva od D klauzula.

7.1.1 Obveze prodavatelja (DAP)

Kao i do sada prodavatelj je dužan pribaviti robu i račun u skladu s ugovorom o kupoprodaji. Primjenom ove klauzule, predaja robe izvršava se tako da prodavatelj robu stavi na raspolaganje kupcu na dolaznom prijevoznom sredstvu, u ugovorenoj točki (ako postoji) na imenovanom mjestu, spremnu za istovar na ugovoreni datum, odnosno u ugovorenome roku. Sve do predaje robe on snosi rizik od slučajne propasti robe. Dužan je o svome trošku ugovoriti prijevoz sve do te točke, odnosno ako ona ne postoji do točke unutar imenovanog mjesta za koju smatra da je najprikladnija za tu svrhu. Dužan je o svome trošku pribaviti i ispravu o prijevozu koja kupcu omogućuje preuzimanje robe te obaviti i platiti sve izvozne i provozne formalnosti i troškove kao i troškove postupaka provjere koji su potrebni za predaju robe.

7.1.2 Obveze kupca (DAP)

Kupac je prilikom primjene ove klauzule dužan prvenstveno platiti cijenu i preuzeti robu kako je i ugovoreno. Na njega će u pravilu prijeći rizik od slučajne propasti stvari u trenutku predaje robe, osim ako ne obavi i plati uvozne formalnosti ili ne da obavijest o tome u koje vrijeme

ili do koje točke je prodavatelj dužan izvršiti dostavu. S obzirom na to da je obveza obavljanja i plaćanja uvoznih formalnosti na kupcu, ako ih on ne izvrši do trenutka u kojem je roba već došla do unutarnje luke ili unutarnjeg terminala zemlje odredišta, on će od trenutka zadržanja robe snositi sav rizik od njene slučajne propasti. Kupac je još dužan pokriti troškove istovara i sve daljnje troškove koje je potrebno podmiriti za razdoblje nakon njene predaje.

7.1.3 Posebnosti Delivered at Place klauzule

Ova klauzula je specifična po tome što predstavlja temelj D klauzula te kao takva prva nameće većinu obveza prodavatelju. Ova klauzula je pogodna za već uhodane i razvijene prodavače koji posjeduju znanje i logističku infrastrukturu za korištenje iste. Naime jedna od izmjena koja je u novom izdanju INCOTERMS-a je da je prilikom primjene klauzule FCA te DAP, DPU I DDP klauzula prodavatelj ovlašten i organizirati prijevoz svojim prijevoznim sredstvom, a ne samo ugovoriti prijevoz s trećim, kako bi se prihvatilo praksu brojnih prodavatelja koji su prilikom primjene tih klauzula prijevoz obavljali vlastitim prijevoznim sredstvima.¹² Naravno, prilikom primjene ove klauzule, kao i drugih D klauzula prodavatelj će prilagoditi cijenu dodatnim troškovima i obvezama koje preuzima ugovarajući ju.

7.2. Delivered at Place Unloaded

Ova klauzula poznata je i pod nazivom „Predano na mjesto istovareno“. Obveze strana u ovoj klauzuli su iste kao i u DAP klauzuli, s iznimkom odredbe o predaji robe. Primjenom ove klauzule roba će se smatrati predanom u trenutku kada je prodavatelj istovari s dolaznog prijevoznog sredstva te ju stavi na raspolaganje u ugovorenoj točki, ako takva postoji, na imenovanom mjestu odredišta. Naravno, rizik od slučajne propasti prelazi na kupca tek u trenutku predaje robe, a to u ovom slučaju znači da je rizik na prodavatelju tijekom istovara.

Ovom klauzulom se prodavatelju nameće i dodatna obveza plaćanja troškova istovara. Iako je danas istovar puno sigurniji te postoji puno manja šansa da dođe do oštećenja robe, ova klauzula će biti puno pogodnija za kupca ukoliko se radi o prijevozu neke lako lomljive ili osjetljive robe

¹² (2019). INCOTERMS 2020: pravila ICC-ja za upotrebu domaćih i međunarodnih trgovinskih termina = INCOTERMS 2020 : ICC rules for the use of domestic and international trade terms. -. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora. Str. 15.

jer mu ona pruža sigurnost s obzirom na to da je njenom primjenom rizik od slučajne propasti ili oštećenja robe na kupcu sve do posljednjeg trenutka.

7.3 Delivered Duty Paid

DDP klauzula, poznata i pod nazivom „Predano ocarinjeno“ je posljednja INCOTERMS klauzula i ujedno najotegotnija za prodavatelja jer mu nameće i obavljanje svih uvoznih formalnosti te plaćanje uvoznih carina i obavljanje carinskih formalnosti. Prijelaz rizika robe se odvija u trenutku predaje robe pod uvjetima istim kao u DAP klauzuli, osim odredbi kojima rizik prestaje ranije ako kupac ne obavi i plati uvozne formalnosti, s obzirom na to da kada se primjenjuje DDP klauzula njih obavlja prodavatelj. Međutim, kupac je dužan pomoći prodavatelju u pribavljanju svih informacija i/ili isprava potrebnih za obavljanje i plaćanje izvoznih/provoznih/uvoznih formalnosti, te će rizik prijeći na njega i ranije ako to ne učini. Sve ostale obveze strana identične su kao u DAP-u.

S obzirom na sve dodatne obveze i razne komplikacije koje mogu proizaći prilikom postupka obavljanja uvoznih i carinskih formalnosti, prodavateljima se savjetuje oprez prilikom korištenja ove klauzule. Neusklađenost pravnih sustava, jezične barijere i spora birokracija koja dovodi do produženja perioda tijekom kojega prodavatelj snosi rizik od slučajne propasti robe samo su neki od problema koji bi mogli zadesiti prodavatelja prilikom korištenja ove klauzule.

8. Zaključak

Primjena INCOTERMS klauzula u praksi je izrazito bitna za međunarodnu trgovinu. Međunarodna trgovina odvija se između ugovornih strana koje posluju u različitim državama, a koje imaju svoje zasebne trgovačkopravne propise koji mogu biti izrazito različiti te je stoga stranama u međunarodnoj trgovini potreban zajednički jezik i ujednačena praksa koji omogućuju pravnu sigurnost i olakšavaju trgovanje.¹³ Neovisno o tome, INCOTERMS klauzule mogu se primjenjivati i u domaćoj trgovini ako je stranama tako lakše definirati obveze koje proizlaze iz ugovora.

¹³ Kazimi, Jamshid & Thalwal, Harshita. (2023). Importance of Incoterms and CISG in International Commercial Contracts: A Comparative Study.

Kao što je već spomenuto, INCOTERMS klauzule nisu zasebni ugovori o kupoprodaji robe, one samo nadopunjuju ugovor u kupoprodaji u aspektu da reguliraju određene dužnosti prodavatelja i kupca u vezi s isporukom robe, prijenos rizika, raspodjelu troškova, nabavku potrebnih prijevoznih i osiguravajućih dokumenata, kao i druge obveze povezane s izvozom i uvozom robe, kao što su carinske formalnosti ili pakiranje i označavanje robe. S druge strane postoji cijeli niz ugovornih odredbi koje INCOTERMS klauzule ne uređuju, a koje uređuju aspekte koji su zajednički svim ugovorima, kao što su, prijenos imovine, nemogućnost izvršenja, dužnosti prodavatelja u pogledu kvalitete robe, načina na koji će kupac izvršiti plaćanje, prepreke izvršavanju uzrokovane nepredviđenim i neizbježnim događajima, kršenje ugovora, prava strana u slučaju kršenja ugovora ili odredbe o raskidu i otkazu ugovora.¹⁴ Stoga prilikom primjene INCOTERMS klauzula u praksi moramo paziti da je ugovor o kupoprodaji robe koji strane sklapaju ujedno u sinergiji s INCOTERMS klauzulom koju su strane odabrale te da obveze strana koje proizlaze iz takvoga ugovora odražavaju volju strana kao i njihove mogućnosti da iste obveze ispune. Nepažnja prilikom primjene INCOTERMS-a vrlo lako može dovesti jednu od strana ugovora u položaj da moraju ispuniti obveze koje nisu u mogućnosti ispuniti ili radi ispunjenja kojih strana u toj poslovnoj transakciji završi na gubitku. Prilikom sastavljanja ugovora strane moraju paziti da prilagode ugovorne obveze koje nisu uređene INCOTERMS klauzulama s visinom obveza koje za stranu proizlaze iz INCOTERMS klauzule koja je navedena u ugovoru. U suprotnome će doći upravo do prethodno spomenute neravnoteže u obvezama strana. Na primjer, ako isti trgovac sklapa dva ugovora o kupoprodaji tisuću tona pšenice, ali jedan ugovor sadrži klauzulu EXW, a drugi ugovor sadrži klauzulu DAP, cijena koju je kupac dužan platiti ne bi trebala biti ista u oba ugovora. Dok u prvom ugovoru kupac sam organizira i plaća prijevoz te snosi sav rizik od slučajne propasti robe do mjesta odredišta, u drugome ugovoru ta je obveza na prodavatelju te bi bilo suludo da prodavatelj ne prilagodi kupoprodajnu cijenu svim dodatnim obvezama, rizicima i troškovima koje snosi sklapanjem ugovora s klauzulom DAP u odnosu na ugovor s klauzulom EXW.

Poznavanje INCOTERMS klauzula, načina na koji utječu na obveze strana i ažurno praćenje izmjena istih ključno je za dobro poslovanje jednog međunarodnog trgovca. U suprotnome će vrlo teško uspjeti maksimizirati dobit i optimizirati svoje poslovanje.

¹⁴ Coetzee, Juana. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. *Journal of Law and Commerce*. 32. 1. 10.5195/jlc.2013.39.

Literatura

Članci i knjige

Adisornmongkon, Rungnapa.. (2017). Passing of Risk in International Sale Contracts under the CISG. CONNEXION Journal of Humanities and Social Sciences, 6(1), 97–120.

Ay, Yunus. (2021). Passing of Risk in Convention on the International Sale of Goods. Teisé. 119. 173-180.

Coetzee, Juana. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. Journal of Law and Commerce. 32. 1. 10.5195/jlc.2013.39.

Goldštajn, Aleksandar. Trgovačko ugovorno pravo: međunarodno i komparativno. Zagreb, Narodne novine 1991.,

Kazimi, Jamshid & Thalwal, Harshita. (2023). Importance of Incoterms and CISG in International Commercial Contracts: A Comparative Study.

Vogt, John & Davis, Jonathan. (2020). The State of Incoterm® Research. Transportation Journal. 59. 304.

(2019). INCOTERMS 2020: pravila ICC-ja za upotrebu domaćih i međunarodnih trgovinskih termina = INCOTERMS 2020 : ICC rules for the use of domestic and international trade terms. -. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.

Popis propisa

Konvencija Ujedinjenih naroda o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe, "Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori" br. 10-41/84

Zakon o obveznim odnosima (35/05, 41/08,125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)